

MAICA DOMNULUI – MODEL PENTRU FAMILIA CREȘTINĂ. REALITĂȚI MISIONARE ACTUALE PRIVIND PREACINSTIREA MAICII DOMNULUI

Pr. conf. univ. dr. habil. David PESTROIU

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București

Abstract

Facing of many challenges to the reverence of the Mother of God, formulated by representatives of Protestant and New-Protestant denominations, the Orthodox answer needs to be strongly argued. The present study aims to review these heretical formulations, together with all the aberrant modalities of a mariological cult altered by heterodox formations, equally offering the point of view of Orthodox missiology to these controversies, based on various revelatory, scriptural and patristic grounds.

Keywords: Christian Orthodoxy, Mariology, Missiology, heretic, heterodox.

Prin Întrupare, Mântuitorul oferă tuturor oamenilor drept scop final al existenței obținerea sfințeniei, anulând bariera care exista până atunci între sacru și profan. El Însuși zice: *Fiți, dar, voi de săvârșiți, precum și Tatăl vostru Cel Ceresc desăvârșit este* (Matei 5, 48). Este, de fapt, o reluare și actualizare a îndemnului vetero-testamentar: *Fiți sfinți, că Eu, Dumnezeuul vostru, sfânt sunt* (Leviticul 11, 44).

Concepția apuseană despre merite diferă, însă, de teologia ortodoxă a mijlocirii. Dacă pentru catolici Maica Domnului și sfinții creează un plus de valoare prin faptele lor, teaurizate într-o manieră similară grației create, în Ortodoxie vorbim de o legătură directă și o implicare continuă a persoanelor sfinte în viața credincioșilor, care cultivă o relație vie și permanentă cu acestea, prin acte de cult.

Direcțiile fundamentale de contestare a acestui cult, de către confesiunile ce practică un prozelitism agresiv în prezent, se dezvoltă pe două paliere, corespunzătoare învățăturii ortodoxe privind ființa personală și lucrările Maicii Domnului și sfinților.

A) Formulări eterodoxe privind existența personală a Maicii Domnului

1. Principala contestare la adresa cultului Maicii Domnului este reprezentată de reluarea și amplificarea unei vechi acuzații, aceea de idolatrie.

Este recunoscută doar existența istorică a acesteia, ca simplă faptură umană vulnerabilă, a cărei preacinstire ar leza doctrina majestății divine absolute – promovată intens și de celelalte religii monoteiste avraamitice (islamul și mozaismul). Se accentuează textul: Ieșirea 20, 1-5 (primele două porunci din Decalog), coroborate cu receptarea lor nou-testamentară în discursurile lui Iisus Hristos, care confirmă valabilitatea acestora (Matei 4, 10). Însă această abordare nu ține cont de un aspect esențial: Maica Domnului nu deține sfințenia în mod autonom, ci a primit-o de la Hristos, prin lucrarea Duhului Sfânt în ea, iar din această relaționare se observă clar că nu se bucură de același cult adresat în chip absolut lui Dumnezeu, ca sursă a sfințeniei, ci de preacinstire, care este relativă. Catolicii, formulând doctrina *filioque*, au separat lucrarea Duhului Sfânt de lucrarea lui Hristos: grația creată, transmisă oamenilor, nu-i unește pe aceștia cu Hristos. La rândul ei, nici Maica Domnului nu este privită ca având o stare de comuniune prin har cu Fiul ei și Dumnezeu, ci are o lucrare autonomă, conformă antropocentrismului scolastic, tributară unui nou umanism de sorginte neo-păgână. Dogmele recente introduse în mariologia catolică se îndreaptă spre o nefirească stare de îndumnezeire a Fecioarei, „sugerând, indirect, că locul ei ar fi în Sfânta Treime, ca o a patra persoană”¹.

Bunăoară, „neprihănită zămislire” reprezintă o confirmare a abordării acestei relaționări de tip juridic, nefirească între Maică și Fiul. Ștergerea păcatului strămoșesc de către Tatăl, la zămislirea Fecioarei de către Sf. Ana, constituie un gest de neobișnuită elecție divină, similară predestinării protestante și contrară textelor biblice care menționează că toți oamenii moștenesc această traumă *la naștere* (Ioan 3, 6; Romani 5, 12). Potrivit învățăturii ortodoxe, Hristos

---

¹Pr. conf. dr. Ștefan Buchiu, *Maica Domnului. O introducere în teotokologia ortodoxă*, Editura Sigma, București, 2006, p. 28.

o curățește pe Maica Sa de acest păcat în clipa Întrupării Sale, ca urmare a participării directe, prin ascultarea *voii Domnului* (Luca 1, 38), în exercitarea liberului său arbitru. Sf. Nicolae Cabasila în-tărește faptul că Întruparea Fiului lui Dumnezeu nu a fost o lucrare divină discreționară, ci, în aceeași măsură, a fost „lucrarea voinței și credinței Fecioarei”².

Catolicismul, vorbind despre un decret etern privind alegerea și neprihănirea Fecioarei, anulează participarea voii ei libere, prin viață curată și pregătire la Templu, până la vizita Arhanghelului Gavriil la Buna Vestire. De aceea, părintele D. Stăniloae punctează că, în varianta teologiei catolice, „prin ea ar fi venit întâi în lume mântuirea, nu prin dumnezeiescul ei Fiu”³.

O altă neînțelegere care favorizează contestarea protestantă a preacinstirii Maicii Domnului este dogma catolică a înălțării Maicii Domnului cu trupul la cer prin propriile ei puteri (proclamată în 1950). Este o prelungire a concepției autonome privind relația dintre Fecioara Maria și Sfânta Treime, propusă în dogma analizată anterior (imaculata concepție). Maica Domnului capătă statutul privilegiat al unei creaturi cu puteri supranaturale, față de care romano-catolicii încearcă să proiecteze același traiect ca al Fiului lui Dumnezeu: moartea urmată de înviere și înălțarea la cer. Ceea ce este de remarcat este faptul că aceste învățături catolice promovează ideea unei glorificări a Fecioarei ca urmare a propriilor sale merite, fără intervenția Fiului ei. La polul opus, teologia ortodoxă, ilustrată și în icoana Adormirii Maicii Domnului, vorbește despre implicarea directă a Fiului ei și Dumnezeu, care-i primește sufletul, iar apoi îi ridică și trupul, unindu-le în Împărăția Sa. Maica Domnului nu se arată înviată ucenicilor, din smerenie, considerând că taina ce s-a petrecut cu ea nu trebuie să covârșească realitatea învierii lui Hristos, de la care pornesc toate învierile din morți ale celor ce vor intra în veșnicia cea fericită. Această formulare este deplin integrată misticii ortodoxe și misterului apofatic al credinței, spre deosebire de raționalismul apusean care a stârnit, pe bună dreptate, contestări din partea protestanților.

---

² Sfântul Nicolae Cabasila, *Trei omilii la Nașterea, la Buna Vestire și la Adormirea Preasfintei Maici a lui Dumnezeu*, Editura Icos, București, 1999, pp. 58-59.

³ Pr. Dumitru Stăniloae, *Învățătura despre Maica Domnului la ortodocși și catolici*, în „Ortodoxia”, anul II (1950), nr. 4, p. 567.

La fel, învățăturile dogmatice promovate de Conciliul II Vatican (1962-1965), prin care Maica Domnului este considerată *Mama Bisericii* și co-mântuitoare cu Hristos (*corredemptrix*), o propulsează pe aceasta într-o nefirească stare de divinitate feminină. Astfel, ea chiar preia, în egală măsură cu Hristos, funcții soteriologice ecleziale. Pentru catolicism, aceasta este o nouă supapă pentru a de-tensiona controversele privind doctrina „vicarului lui Hristos” – papa, sugerând astfel că Fiul lui Dumnezeu poate fi substituit foarte ușor și de alte persoane. În contrapondere, protestanții și neoprotestanții pun accent exclusiv pe opera de mântuire a lui Hristos, pe care-L consideră „Mântuitor personal”. De altfel, în mod corect de această dată, neoprotestanții invocă textul de la I Timotei 2, 5-6, pentru a arăta că unicul Mijlocitor, în sens de Răscumpărător, Izbăvitor între omenire și Dumnezeu, este Iisus Hristos.

A o considera pe Fecioara Maria ca „mamă a Bisericii” presupune o situație a ei supra-eclisială, ceea ce contravine, pe de o parte, smereniei ei desăvârșite, iar pe de altă parte spiritului de solidaritate care însuflețește comunitatea celor botezați. Maica Domnului, în Ortodoxie, nu este situată mai presus de Biserică, ci în interiorul Bisericii, ca prezență vie și lucrătoare, în deplină comuniune cu membrii acesteia.

2. Maica Domnului nu este recunoscută drept *Theotokos* (Născătoare de Dumnezeu).

Încă din Biserica primară, au existat contestări la adresa calității Fecioarei de a fi Născătoare de Dumnezeu. Cerintienii și iudaizanții afirmă că Iisus s-a născut pe cale naturală, în urma unei legături fizice dintre Iosif și Maria. Mai apoi, Nestorie îl separă pe Fiul lui Dumnezeu, până la a vorbi de două persoane distincte: Logosul divin și Omul Hristos, recunoscând Fecioarei Maria doar calitatea de născătoare a acestuia din urmă (*antropotokos sau hristotokos*). Sfântul Chiril al Alexandriei și Părinții de la Sinodul III Ecumenic stabilesc dogma *theotokos*. În continuare, monofizitismul, monotelismul și monoenergismul, afirmând topirea firii umane și, implicit, pierderea ei, prin absorbire de către cea divină, aduc atingere maternității divine a Maicii Domnului⁴. O altă erezie similară, însă

⁴Pr. conf. dr. Ștefan Buchiu, *op. cit.*, p. 17.

mai gravă, este adopțianismul, potrivit căreia Fecioara Maria este născătoarea unui om obișnuit, pe care Dumnezeu Tatăl l-a adoptat. În fine, iconoclasmul, respingând cinstirea icoanelor, nu recunoaște nici baza teologică a acestei cinstiri, respectiv întruparea Cuvântului ca icoană a Tatălui.

În vremea noastră, martorii lui Iehova reînviază, practic, toate aceste erezii ale primelor veacuri creștine, inclusiv nestorianismul. Iisus Hristos este considerat „Cel mai mare Om care a trăit vreodată”, o încarnare a Îngerului Mihail, creatură a tatălui, a cărui viață cerească a fost „implantată în uterul unei fecioare”, de la care primește trup omenesc, pe care îl păstrează până la sacrificiul Golgoței. După aceea, ar fi avut loc un simulacru de „înviere”, din opera exclusivă a Tatălui, care face să se volatilizeze trupul lui Iisus și îi redă acestuia statutul vieții îngeresti a lui Mihail⁵.

În Ortodoxie, Maica Domnului nu este preacinstită ca persoană independentă, ci permanent în relația ei cu Hristos. Icoanele ortodoxe o prezintă fie în calitatea ei maternă (cu Pruncul în brațe), fie în calitate de Orantă, încadrând Crucea izbăvirii, împreună cu Sf. Ioan Botezătorul (potrivit Tradiției, aceste două persoane se ridică la înălțimea șederii de-a dreapta și de-a stânga lui Hristos în slava Sa). Erorile neoprotestante sunt alimentate și de exagerările catolice, care o arată pe Maica Domnului în multe ipostaze solitare, în iconografie, dar mai ales în reprezentările statuare, care-i conferă Fecioarei un cult aparte.

Maica Domnului îl coboară pe Dumnezeu pe pământ. De aceea, dogma hristologică și cea mariologică sunt interconectate direct. Contestările la adresa theotokologiei sunt, în egală măsură, erori hristologice veritabile. Acestea pornesc de la greșita înțelegere a păcatului strămoșesc și consecințelor lui. Datorită greșitei concepții privind confuzia dintre chip și asemănare, firea umană este fie autonomă sau autosuficientă (la catolici), fie căzută iremediabil (la protestanți). În teologiile occidentale, firea umană nu se îndreaptă spre *theosis*; nu poate fi, așadar, transfigurată de harul dumnezeiesc. În acest context, nici Maica Domnului, nici sfinții nu au, în concepția apuseană, efigia îndumnezeirii prin har, prin lucrarea Fiului Lui Dumnezeu întrupat, ci o devenire proprie, autonomă.

---

⁵ Pentru detalii, a se vedea: pr. David Pestroiu, *Ortodoxia în fața prozelitismului martorilor lui Iehova*, Editura Insei Print, București, 2005, passim.

Începând de la disputa lui Akindin și Varlaam de Calabria cu Sf. Grigorie Palama, se observă că teologia scolastică respinge orice fel de interacțiune între creat și necreat, negând posibilitatea transfigurării firii umane și dând mântuirii o simplă conotație juridică.

Pentru catolici, impunerea unei mariologii exagerate este consecința unei înțelegeri raționaliste a unei autonomizări a firii umane în Fecioara Maria, care este considerată a se naște fără păcatul strămoșesc și ajunge să se înalțe singură cu trupul la cer, în starea de co-mântuitoare cu Hristos (*corredemptrix*). Evident, aceste excese stau la baza formulării unei învățături protestante diametral opuse, care neagă orice fel de devenire a Maicii Domnului, a cărei fire umană este considerată la fel de căzută ca a celorlalți oameni, stare din care poate fi ridicată doar prin predestinație.

3. Fecioara Maria nu ar fi fost cinstită nici măcar de Fiul ei, care i se adresează cu apelativul: „femeie”.

Se invocă textele: *Ce este Mie și ție femeie? Încă nu a venit ceasul meu* (Ioan 2, 4) și: *Femeie, iată Fiul tău* (Ioan 19, 26-27).

Analizate în context, ambele citate dezvăluie, dimpotrivă, o mare considerație și iubire a Fiului față de Maică: în primul caz, îi ascultă rugăciunea, săvârșind minunea, iar în al doilea o încredințează în grija ucenicului iubit. De altfel, apelativul „femeie” nu reprezintă o invocare de necinste, ci un vocativ des uzitat, care apare și în alte situații: *Femeie, de ce plângi?* (Ioan 20, 13) – este întrebată Sf. Maria Magdalena de către înger. Adam o numește pe Eva *femeie* (Facerea 2, 23). Se cunoaște și adresarea similară către bărbați: *Bărbați galileieni, de ce stați privind la Cer?* (Fapte 1, 11) – de unde rezultă că era o formă de adresare absolut firească.

Personal, consider că apelativul „femeie” ar putea fi înlocuit, dată fiind tradiția deja încetățenită în Ortodoxie, cu expresia „Doamnă”, mai ales în acele texte liturgice (Evanghelia de la Cununie) cu largă expunere la un public insuficient catehizat, care s-ar putea sminti la auzul acestei formule de adresare.

De altfel, Sfântul Arhanghel Gavriil, ca și Sf. Elisabeta, adresându-i-se Maicii Domnului, o numesc: *binecuvântată între femei* (Luca 1, 28, 42) – fapt care întărește concluzia anterioară, și anume că aceasta era forma de adresare uzitată în epocă. Oamenii se exprimau direct;

nu apăruseră prețiozitățile și galanteriile epocii medievale de mai târziu.

Un alt moment al istoriei biblice, invocat pentru a justifica o pretinsă formă de lipsă de respect a Mântuitorului față de Maica Sa, este rămânerea în Templu a copilului Iisus Hristos, la vârsta de 12 ani, uimindu-i pe toți cu învățătura Sa, dar strecurând îngrijorarea în inima Maicii Sale. Și acest text, ca și celelalte invocate anterior, arată exprimarea identității Fiului lui Dumnezeu, a persoanei Sale divino-umane, descoperită plenar în cuvintele Lui: *De ce Mă căutați? Oare nu știți că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?* (Luca 2, 49). O interpretare similară poate fi oferită și textului Matei 12, 47-50, în care Hristos doar aparent își disprețuiește mama și „frații”, zicând că aceștia nu sunt numai rudeniile Sale după trup, ci toți cei care fac voia Sa. Și aici vedem împlinirea unui deziderat fundamental al predicii Sale dumnezeiești: universalitatea mântuirii, ca stare de comuniune, de familie largită a tuturor celor ce pun în practică mesajul Evangheliei.

Acesta este, de fapt, și temeiul ultim al cinstirii sfinților în Ortodoxie: aceștia au împlinit în viața lor poruncile Evangheliei și au ajuns să se împărtășească de sfințenia lui Hristos (Evrei 12, 10). Trupurile lor sunt temple ale Duhului Sfânt (I Corinteni 6, 19). Răsplătirile lor sunt evidențiate în Sfânta Scriptură: ei sunt *făpturi noi în Hristos* (II Corinteni 5, 7), *trăitori în Duhul* (Galateni 5, 25), fapt pentru care *stau înaintea Tronului și înaintea Mielului* (Apocalipsa 7, 9), fiind *martori credincioși* (Apocalipsa 2, 12), motiv pentru care *vor judeca lumea* (I Corinteni 6, 2). Ajunși să poarte *același trup cu Hristos* (Efeseni 3,6), se îmbracă în slava lui Dumnezeu (II Corinteni 3, 18).

Sectele conectează toate caracteristicile de mai sus la situația concretă, pământească, a adepților lor, pe care îi proclamă, aprioric, „sfinți”, în baza simplei adeziuni la gruparea respectivă, prin botezul văzut întotdeauna ca o finalitate, ca un „pașaport al sfințeniei”, și nu ca o poartă ce deschide posibilitatea urcușului epectatic spre mântuire, prin har, credință și fapte bune, în Biserică. Din păcate, această categorisire individualistă a sfințeniei neoprotestante este departe de asumarea unei conștiințe ecleziale care să acționeze ca un filtru necesar; primează, din nefericire, rațiunile prozelitiste mascate de sloganuri mincinoase. Pentru că adevărata stare de sfințenie nu poate fi atinsă decât în urma aprecierii Dreptului Judecător, care-i preamărește pe cei ce fac voia Lui. Biserica doar constată, potrivit criteriilor de canonizare, această lucrare de judecată

efectuată de Iisus. De aceea, proclamarea unui sfânt în Ortodoxie ține seama de viața și activitatea conforme învățaturii și moralei creștine, pilda de urmat a trăirii religiozității ortodoxe, dar mai ales semnele vizibile ale înveșnicirii fericite după moarte: facerea de minuni și, dacă este cazul, păstrarea în stare aleasă (moaște) a rămășițelor trupești. Toate acestea se cer a fi confirmate de cinstirea spontană a credincioșilor.

4. Maria nu este considerată a fi pururea fecioară. Unii detractori (mai puțini la număr, ce-i drept) îi contestă și fecioria înainte de naștere, însă cei mai mulți nu acceptă fecioria ei în timpul și, mai ales, după naștere.

În Biserica primară, Cerint, Ebion, Carpocrat, iudaizanții și gnosticii afirmă că Iisus s-a născut pe cale naturală, prin unirea fizică dintre Iosif și Maria. În linii mari, aceeași idee este împărtășită de nestorianism (cu referire la Hristos-omul) și adopțianism. Toate aceste ideologii eretice au fost, însă, combătute cu vigoare, astfel încât Biserica, până în timpurile moderne, a mărturisit pururea-fecioria Maicii Domnului fără o opoziție fățișă. Chiar Luther o numește „fecioară atât înainte, cât și după naștere”⁶. Recent însă, mulți protestanți și neoprotestanți aduc în discuție textele biblice privind „frații Domnului”, pentru a vorbi despre o căsătorie consumată între Iosif și Maria. De altfel, tema căsătoriei dintre cei doi este intens susținută în mediile occidentale, inclusiv în cele artistice⁷, deși un astfel de eveniment nu este consemnat de către niciun evanghelist. Greșeala provine tot de la înțelegerea eronată a situației în teologia catolică, unde, începând cu Fericitul Ieronim (sec. V), s-a acreditat ideea că Iosif ar fi fost un tânăr de 25 de ani când i-a devenit logodnic Sfintei Fecioare. Catolicismul se contrazice vizibil: pe de o parte este prezentat Iosif ca un tânăr virtuos, absolut cast (de altfel, el este considerat un mare sfânt în spiritualitatea apuseană), pe de altă parte, imaginea sa languroasă, în mângâieri și îmbrățișări tandre ale Fecioarei, deși merită a dezvolta cultul

⁶Jaroslav Pelikan, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor. Locul ei în istoria culturii*, traducere de Silvia Palade, Editura Humanitas, București, 1998, p. 158.

⁷Producțiile cinematografice occidentale privind viața lui Iisus Hristos, inclusiv mult-premiata capodoperă a lui Zeffirelli, *Iisus din Nazaret*, includ în mod neferesc această nuntă nebiblică.

așa-numitei „sfinte familii”, duce cu gândul la cu totul altceva. Și, de aici, negarea protestantă.

Dacă Iosif este, pentru catolici, prototipul preotului celibatar, care se înfrânează pentru a-și cultiva virtutea castității, pentru protestanți este chipul familistului convins, al omului obișnuit, al burghezului într-o societate în schimbare. Iar chipul „sfinteii familii” încearcă să copieze modelul Sfintei Treimi pe pământ, într-o absolut nefirească asemănare a lui Iosif cu Dumnezeu Tatăl și a Maicii Domnului cu Duhul Sfânt.

În Ortodoxie, Iosif este considerat un om în vârstă: după Evangheliile apocrife, ar fi avut 80-90 de ani la nașterea Domnului și 100 de ani când a murit⁸; după vechile cărți de cult, s-a logodit cu Maria la 40-50 de ani, după 10-12 ani de văduvie⁹.

Potrivit părintelui Antonios Alevizopol, pururea-fecioria Maicii Domnului se bazează pe faptul că „ceea ce folosește Hristos se află într-o folosire exclusivă, adică se consacră. O nouă folosire ar fi însemnat «întinare»”¹⁰.

Textele evangheliilor vorbesc explicit numai de logodna dintre Iosif și Maria, privită, potrivit Tradiției ortodoxe, în sensul mai larg al unei ocrotiri, ținând cont de vârsta înaintată a celui ce ar fi putut să-i fie tată sau chiar bunic. În perioada șederii la Templu a Fecioarei, dumnezeieștii părinți Ioachim și Ana, aflați la vârste înaintate, trecuseră în veșnicie. După epuizarea timpului hărăzit fecioarelor să stea în templu (împlinirea vârstei considerate mature – 15 ani), Maica Domnului a fost încredințată lui Iosif ca rudă apropiată, singura formulă juridică pentru conviețuirea socială a celor doi fiind logodna. Astfel, Iosif primește rolul de ocrotitor al Maicii Preacurate și Fiului ei Sfânt, căpătând, prin extrapolare, calități care nu-i erau proprii: *bărbatul Mariei* (Matei 1, 16), *tatăl* lui Iisus (Ioan 6, 42), care este numit și *Fiul teslarului* (Matei 13, 55). Deși acestea acoperă, în mod evident, un rol social, pentru o integrare a Fiului lui Dumnezeu în societatea vremii Sale, în mințile multor detractori s-au alimentat idei greșite despre o relaționare între Iosif, Maria și

⁸Pr. Ioan Gh. Savin, *Precizări și reconsiderări în jurul problemei «frații Domnului»*, în „Studii Teologice”, anul XIII, (1961), nr. 5-6, p. 278.

⁹*Ibidem*, p. 294.

¹⁰Pr. dr. Antonios Alevizopol, *Ortodoxia în fața sectelor*, traducere de pr. Ion Buga, Editura Symbol, București, 1993, p. 126.

Iisus ca într-o familie obișnuită, și nu una cu totul specială, așa cum era de fapt.

Pururea-fecioria Maicii Domnului este profețită și de Iezechieel, care o aseamănă cu poarta de răsărit a Templului slavei Noului Ierusalim (prefigurare a Bisericii), care a fost, este și va rămâne închisă, după ce a trecut prin ea Dumnezeuul lui Israel (Iezechieel 44, 1-2). Comentând acest fapt, Sfântul Ioan Damaschinul remarcă: „Rămâne, așadar, și după naștere fecioară cea pururea fecioară, necunoscând deloc bărbat până la moarte”.

5. Iisus Hristos ar fi avut „frați”, menționați chiar și cu numele în evangheliile: Simon, Iuda, Iacov și Iosie (Iosif) (Matei 12, 46-47; 13, 55; Marcu 3, 31-32; 6, 3; Luca 8, 19-20; Ioan 2, 12).

Potrivit istoricului Hegesipp, Iuda și Simon erau fii ai Dreptului Iosif dintr-o căsătorie anterioară logodnei cu Fecioara Maria, iar Iacov și Iosie (Iosif) erau fiii Mariei lui Cleopa, numită și *sora* Fecioarei Maria (Ioan 19, 25) – având sens fie de *cumnată*, fie de *verișoară*.

Fie că-i considerau frați vitregi, fie veri ai lui Iisus, ei nu au crezut în El și nici nu L-au urmat, iar dacă numele lor seamănă cu cele ale unor apostoli, ei nu trebuie nicidecum confunțați. Ei sunt, probabil, cei la care face referire Iisus, când rostește constatarea amară: *Dușmanii omului sunt casnicii săi* (Matei 10, 36) – ceea ce ne duce cu gândul la faptul că erau mai în vârstă decât El, pentru că, altminteri, n-ar fi îndrăznit să-l contracizeze. Deci, nu Fecioara Maria este mama lor. Abia după Învierea Domnului, doi dintre ei, Iacov cel Mic și Simon, ajung primii doi episcopi de Ierusalim.

În ceea ce-i privește pe Iacov și Iuda, ei sunt autorii unor epistole sobornicești ce fac parte din canonul cărților Noului Testament, în introducerile cărora se prezintă ca robi/slujitori ai lui Iisus Hristos, și nicidecum ca frați ai Săi (Iacov 1, 1; Iuda 1, 1). Pentru a da autoritate scrierilor lor, dacă acest grad de rudenie ar fi fost real, ei ar fi profitat de asta, desigur. Dar Hristos Însuși nu-i recunoaște ca atare, încredințându-o pe Maica Sa, pe cruce fiind, Apostolului Ioan, și nu unui astfel de „frate”.

Neoprotestanții, însă, cad în capcana întinsă de catolici și, promovând mai departe ideea total nebiblică a unei nunți între Iosif și Maria, postulează faptul că aceasta a fost o căsătorie ca oricare alta, consumată în sensul procreării fizice. Chiar dacă, în majoritatea

situațiilor, se acceptă că Întruparea lui Hristos a fost un act miraculos, petrecut asupra Mariei în stare feciorelnică (textul Isaia 7, 14 este prea limpede pentru a putea fi contrazis), nu se extinde perioada castității Fecioarei și după nașterea lui Hristos. Un text controversat pare a le susține afirmațiile, la prima vedere: *Și nu a cunoscut-o pe ea (Iosif), până ce a născut pe Fiul său cel întâi-născut* (Matei 1, 25). Două chestiuni controversate sunt conținute aici: problema „cunoașterii” și calitatea de „întâi-născut”. Deși, la prima vedere, o interpretare raționalistă ar vedea aici doar sensul unei cunoașteri fizice, gândirea apofatică răsăriteană deslușește, mai degrabă, o înțelegere duhovnicească a lucrurilor, pe care Iosif o percepe abia cu prilejul nașterii minunate. Putem sesiza aici o similitudine cu situația lui Zaharia, care nu a crezut în minunea profețită de Sf. Arhanghel Gavriil, rămânând mut și fiind izbăvit doar când cunoaște cu adevărat împlinirea voii lui Dumnezeu. La rândul său, Iosif, care avea îndoieli cu privire la lucrarea mântuitoare a Întrupării, a cunoscut-o pe Maica Domnului ca aleasă a lui Dumnezeu abia când aceasta L-a născut pe Cuvântul lui Dumnezeu în peștera din Betlem. O altă explicație vizează expresia „până ce”. Chiar dacă în text s-ar înțelege că este vorba de o cunoaștere în sens fizic, termenul „până ce” sugerează atemporalitatea, veșnicia, similar versetului: *Șezi de-a dreapta mea, până ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale* (Psalmul 109, 1). Aici, dialogul dintre Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul, chiar dacă ar putea sugera, la prima vedere, o acțiune finită, în realitate este vorba de un prezent continuu, căci niciodată Fiul nu va înceta să șadă de-a dreapta Tatălui. Prepoziția „până ce” (*eos* – în limba greacă) redă doar aproximativ sensul prepoziției semitice *ad*, care exprimă durabilitatea, continuitatea și chiar veșnicia. Textul original al Evangheliei Sfântului Matei, scris în limba aramaică, avea acest sens. Alt text similar, unde se regăsește aceeași formulare, este: *Micol, fiica lui Saul, n-a născut prunc până ce a murit* (II Samuel 6, 23). Este limpede că, nici după moarte, nu a putut naște.

A doua chestiune problematică în exegeza versetului Ioan 1, 25 se referă la expresia „întâi-născut” (traducere ortodoxă) sau „unul-născut” (în limbaj liturgic ortodox). Varianta sectară „primul născut”, care sugerează faptul că ar mai fi fost și alții după aceea, este lipsită de susținere, întrucât aici Evanghelistul Matei marchează importanța calității lui Iisus Hristos ca „întâi-născut” – care, potrivit

legii mozaice, avea drepturi largite privind moștenirea numelui și averii părintești. În cazul lui Iisus Hristos, trebuie precizat că această calitate este extrem de importantă, întrucât el este moștenitorul plenar al firii umane, pe care o recapitulează în sine, urmând a o spăla de păcat prin sacrificiul Golgotei și a o restaura la starea cea dintâi, prin Înviere.

La evrei, cuvântul „frate” (*ah*) are și înțeles de rudă apropiată. De aceea, nu este deloc neobișnuit ca expresia „frați” să-i numească pe veri (Leviticul 10, 1-4; I Paralipomena 23, 21-22), sau chiar pe nepoți: în textul Facerea 12, 5, Avraam este numit „frate” al lui Lot, deși îi era unchi. „Frați” sunt numiți și cei de același neam (Ieșirea 2, 11), seminție (Numerii 8, 26), sau din aceeași familie (I Regi 20, 29), din aceeași localitate (Facerea 19, 7), sau de aceeași profesie (Leviticul 21, 10).

Potrivit Sf. Ioan Gură de Aur și lui Teodoret de Cyr, Cleopa ar fi fost fratele Dreptului Iosif, deci „frații” ar fi veri primari cu Hristos. În acest caz, Maria lui Cleopa, deși e numită „sora mamei sale”, ar fi, de fapt, cumnata Maicii Domnului. Calitatea de „soră” indică, însă, mai degrabă, posibilitatea unei rudenii de sânge: având, deci, în vedere că Maica Domnului a fost dobândită la bătrânețe ca rod unic al rugăciunilor dumnezeieștilor săi părinți Ioachim și Ana, ținând cont și de coincidența de nume, tragem concluzia că aceste Marii erau, de fapt, cel mai probabil, verișoare, situație în care „frații” ar fi veri de gradul II cu Hristos. În orice caz, Fecioara Maria nu este numită niciunde în Biblie „mamă” a acestor frați, ci numai Maică a lui Iisus Hristos Dumnezeu.

B) Formulări eterodoxe privind lucrările Maicii Domnului

1. Ajutorul Maicii Domnului nu ar fi posibil, și nici de dorit: *Blestemat este cel ce-și pune încrederea în om, și nu în Dumnezeu* (Ieremia 17, 5).

Prin rugăciunile ei sau prin mijlocirea ei, ca urmare a evlaviei oamenilor, Maica Domnului a săvârșit și săvârșește minuni, fapte care atestă recunoașterea efectelor concrete ale acestei opere de întrajutorare, în sensul că Dumnezeu ascultă și împlinește rugile ei ca ale unei adevărate Maici.

În privința textului I Timotei 2, 5-6, trebuie făcută distincția clară între răscumpărarea adusă de Hristos (mântuirea obiectivă) și mijlocirea sfinților, prin rugăciune (care sprijină mântuirea subiectivă). Opera lui Hristos este unică și irepetabilă: *În nimeni altul nu este mântuire* (Fapte 4, 12), în timp ce opera sfinților este o permanentă împreună-lucrare cu creștinii aflați în viață, pentru a-i ajuta și pe aceștia din urmă să câștige aceeași stare de bucurie veșnică. O altă viziune asupra acestei situații ar fi inacceptabilă: sfinții, aflați în slavă, nu pot să rămână în nelucrare și în niciun caz nu pot să se izoleze în suficiența unei misiuni îndeplinite odată cu trecerea în veșnicie, ci progresia lor continuă și după moarte, iar starea lor de comuniune îi îndeamnă la lucrarea binelui pe mai departe, pentru a-i ajuta în devenirea existențială pe semenii lor de pe pământ.

2. Rugăciunea ar fi doar individuală, căci fiecare trebuie să se roage doar pentru sine.

Rugăciunea unora pentru alții este o temă des întâlnită în Sfânta Scriptură. Deși neoprotestanții încearcă să o estompeze la maximum și să-i anuleze valoarea, textele biblice sunt clare. Hristos împlinește cererile celor ce s-au rugat pentru semenii lor: vindecă sluga sutașului (Matei 8, 13), pe fiul slujitorului regesc din Capernaum (Ioan 4, 50) și pe fiica cananeencei (Matei 15, 28), fără a-i întâlni direct, ci doar ca urmare a rugăciunii pentru ei. Sf. Pavel le cere să se roage pentru el tesalonicenilor (I Tesaloniceni 5, 25), evreilor (Evrei 17, 18) și romanilor (Romani 15, 30-31). În cultivarea relației lor individuale cu Dumnezeu, sectarii se grăbesc să afirme că i se adresează lui direct, că nu au nevoie de intermediari pentru asta. Și totuși, dacă este așa, Apostolul Neamurilor de ce ar avea nevoie de intermediari? Oare el nu se putea ruga direct Celui Ce i se arătase pe calea Damascului și-i transformase viața? Evident, răspunsul este afirmativ. Dar, în egală măsură, Sf. Ap. Pavel prețuiește spiritul dragostei comunitare și este conștient de valoarea relației de frățietate exprimată, mai ales, prin împreună-rugă. De altfel, Însuși Hristos imprimă această stare de comuniune, atunci când, în Rugăciunea Domnească, nu folosește exprimarea la singular, ci la plural, sugerând faptul că rugăciunea trebuie să fie o stare de împreună-lucrare comunitară.

De asemenea, merită a fi menționat faptul că rugăciunea prin intermediul sfinților nu înlocuiește și nu exclude relația fiecărui om cu Dumnezeu, care trebuie să fie personală, axându-se pe urmarea căii mântuirii subiective, pentru că nu sfinții iartă păcatele și conferă îndreptarea, ci Dumnezeu Însuși.

3. O altă obiecție privește pretinsa neputință a Maicii Domnului, sfinților și îngerilor de a asculta rugăciunile oamenilor, pornind de la ideea că atotputernicia și ubiquitatea sunt recunoscute ca atribute doar lui Dumnezeu. Neputând fi pretutindeni, aceștia „n-ar auzi” rugăciunile, multe dintre ele concomitente, ale oamenilor.

O astfel de abordare simplistă pornește din teologia protestantă, care privește în mod autonom parcursul omului în veșnicie, limitând sau chiar negând cu desăvârșire starea de comuniune a acestuia cu Dumnezeu și semenii. Apoi, se trece cu vederea faptul că sfinții sunt născuți din nou în cer, la viață spirituală, având, asemenea îngerilor (Matei 22, 30), capacități de percepție corelate cu starea lor de suflete, nemaiaivând nevoie de urechi trupești și de creier pentru a auzi și înțelege mesajele oamenilor. Așadar, insinuările sectante se dovedesc a fi fără temeii. Sfinții sunt în stare de deplină conștiință: *Dumnezeu nostru este Dumnezeul celor vii* (Marcu 12, 27). În pilda rostită de Hristos, Avraam explică foarte bine ce trebuiau să facă frații bogatului nemilostiv (Luca 16, 19-31).

4. Sufletul este considerat a fi muritor, odată cu trupul. Prin moarte, omul încetează să existe, deci nu poate ajunge sfânt. Este și cazul Maicii Domnului.

Anumite facțiuni protestante și neoprotestante, dintre care se remarcă adventiștii de ziua a șaptea și martorii lui Iehova, dau o notă aparte refuzului cinstirii persoanelor sfinte, în contextul promovării falsei doctrine a „trecerii în neființă”. Considerând sufletul ca fiind simpla respirație a omului și negând natura dihotomică a persoanei umane, ei învață că, prin moarte, orice faptură se neantizează, deci și sfinții și dreptii încetează să mai existe, urmând ca, la Parusia lui Hristos, Dumnezeu să readucă la viață spița umană printr-o nouă creație a tuturor, „din memoria divină” – cartea de pomenire a neamului omenesc (Maleahi 3, 16). O astfel de învățătură

se bazează pe interpretarea simplistă a textului: *Sufletul care păcătuiește, acela va muri* (Iezechiel 18, 20), neținând cont de faptul că aici este vorba de moartea spirituală. În ceea ce privește perenitatea sufletului după moarte, există numeroase temeuri în Sfânta Scriptură: *Dumnezeu este al celor vii* (Marcu 12, 27), Moise și Ilie se arată pe Tabor (Matei 17, 3), pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Luca 16, 19-31), precum și textul Apocalipsei, care vorbește despre sfinții lui Dumnezeu din ceruri, care laudă pe Dumnezeu și duc rugăciunile celor credincioși la tronul ceresc (Apocalipsa 4, 10-11). De asemenea, un text foarte important este cel în care Hristos îi promite tâlharului de pe cruce: *Adevăr îți zic ție: astăzi vei fi cu Mine în Rai* (Luca 23, 43). Sfântul Pavel, de asemenea, menționează: *Doresc să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos* (Filipeni 1, 23).

Însăși existența sfinților atestă faptul că mântuirea nu este un concept abstract, ci o certitudine.

5. Unele confesiuni neagă lucrarea Maicii Domnului de rugătoare și mijlocitoare.

Protestanții reînviază vechile fobii maniheo-gnostice și accentuează concepțiile neoplatonice, pe filiera augustiniană, potrivit cărora diferențele dintre lumea inteligibilă și cea sensibilă sunt ireductibile. Dualismul materie-spirit, coroborat cu teza căderii abisale a omului, exilează Biserica în transcendent, protestanții idealizând astfel o Ecclesie a Eshatonului. În ceea ce privește adunarea lor de pe pământ, aceasta nu are decât un rol strict juridic-administrativ, axat pe filantropie și operă socială, într-o manieră individualistă, negând rolul comunitar al Bisericii și solidaritatea cu Maica Domnului și sfinții întreolaltă, ca și revărsarea harului prin Sfintele Taine și ierurgii, în vederea sfințirii și îndumnezeirii credincioșilor. Mântuirea este un act personal, nefiind nevoie, în protestantism, de faptul de a fi în comuniune. O astfel de stare de lucruri este intens promovată în societățile de consum, capitaliste, toate dezvoltate pe tiparul unei mentalități protestante. Pentru omul postmodern, sensul unei vieți spirituale, precum și cultivarea comuniunii cu persoanele sfinte sunt căzute în desuetudine. Sub sloganul „Trăiește clipa!” se dezvoltă noul hedonism și se dă frâu liber consumismului ridicat la rang de religie. Templele postmodernității – mall-uri

și supermarket-uri – n-au nevoie de Maica Domnului și Sfinți. Au nevoie doar de consumatori de materie și de creatori ai unor himere teribile: înveșnicirea în lumea de aici, deșartă și trecătoare, într-un paradis de mucava, care răpește mintea și sufletul, ca în basmul popular românesc: *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*.

Proiectarea nedreaptă, în protestantism și neoprotectantism, a sfințeniei exclusiv în Eshaton, aduce o relativizare completă a strădaniei spirituale în lumea aceasta. Astfel, omul este demotivat pentru a săvârși binele și a progresa în el, prin asceză, rugăciune, contemplare și lucrarea virtuților, după ce, în prealabil, experiază despățimirea prin pocăință. Încurajând relativismul moral și religios contemporan, confesiunile de sorginte protestantă s-au trezit, treptat, într-un regres teribil al aderenților, sătui de promisiuni eshatologice și dornici să trăiască experiențe spirituale încă din viața aceasta pământescă. De aici revirimentul cultelor ezoterice în Occidentul secularizat, dar și imensul colaps al religiozității apusene, care abia mai pâlpâie, sufocată de secularism și indiferentism.

Comuniunea dintre creștini și sfinți se realizează prin intermediul harului dumnezeiesc, care face posibilă o dublă comunicare: atât de la sfinți către oameni, cât și de la oameni către sfinți.

Anumite pasaje din cultul ortodox, privind pretinsa acțiune mântuitoare a Maicii Domnului, alimentează ostilitatea sectară împotriva preacinstirii ei. Este vorba de invocarea: *Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi!* – traducere superficială din limba greacă, lipsită de profunzimea înțelesului sensului adânc al acestei invocări, ca: „înduplecă pe Fiul tău să ne mântuiască, ajută-ne cu rugăciunile tale să ne mântuim”¹¹. În Ortodoxie, nimeni niciodată n-a afirmat vreo calitate a Maicii Domnului ca mântuitoare solitară a lumii, ci numai ca mijlocitoare pentru mântuire la singurul Răscumpărător – Iisus Hristos (I Timotei 2, 5). De aceea, sesizând pericolul unei interpretări greșite asupra acestei invocări, edițiile oficiale prezente ale cărților de cult aprobate de Sfântul Sinod al B.O.R. preferă să înlocuiască această formulă cu: *Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!* – deși, și aceasta din urmă este discutabilă, Părintele Dumitru Stăniloae sesizând, pe bună dreptate, că Maica Domnului nu poate fi concepută

¹¹Pr. conf. dr. Ștefan Buchiu, *op. cit.*, p. 81.

ca o judecătoare autoritară, căreia i se cere să aibă milă de supușii ei. Mai degrabă sesizăm, în această formulare, o rugămintă de „a-i milui” pe creștini în sensul de a săvârși față de ei un act de milostenie, de ajutor sufletesc, prin mijlocirea ei ca rugătoare pentru sufletele oamenilor. De altfel, aceasta este și motivația cultului Maicii Domnului: în pietatea creștină, nu poate fi concepută o altfel de relație dintre Maică și Fiul, decât ca exemplu al supremei comuniuni; pe această bază și rugăciunile intermediare de Maică sunt ascultate și împlinite de Fiul ei, care, în modul acesta, poate fi înduplecat să judece cu înțelegere pe cei ce greșesc.

În egală măsură, învățătura ortodoxă vorbește și de mijlocirea sfinților, pe baza textului din Apocalipsa 8, 3-5, în care se descrie în mod explicit acțiunea acestora de a duce rugăciunile oamenilor în fața tronului lui Dumnezeu, Care le ascultă și le împlinește. Din acest text se vede limpede că destinatarul final al pietății creștine este Dumnezeu, sfinții nefiind în sine subiecte ale unei evlavii idolatre, ci doar ai unei simple cinstiri, pentru ajutorul acordat. Astfel, ei sunt beneficiarii unei forme relative de cinstire. Ei nu sunt omniprezenți, atotputernici și veșnici ca Dumnezeu.

C. Probleme privind preacinstirea Maicii Domnului la unele grupări autohtone, eretico-schismatice, sincretice sau cu tendințe centrifugale

Pentru a întregi spectrul problematicii abordate în prezentarea de față, este necesar să aruncăm o privire și asupra situației mișcărilor schismatice și centrifugale dezvoltate pe teritoriul românesc. La „Turma Sf. Ilie”, Maica Domnului este subiectul unei reîncarnări, în persoana monahiei moldovence Arsenia Dimofte. Un afront deosebit de grav la adresa preacinstirii Maicii Domnului îl reprezintă blasfemiile Bisericii Secrete sau „dogariste”. Aici, cultul Fecioarei capătă dimensiuni paroxistice, ei fiindu-i dedicate o „Biblie” și o „Liturghie”. Fără a înțelege câtuși de puțin misterul liturgic al transformării euharistice ca actualizare a Cinei celei de Taină, Constantin Dogaru propune, în contrapartidă, chiar și un „agneț” al Maicii Domnului, cu pecețile M.D.O.R. (Maica Domnului – Ocrotitoarea României). Exagerarea cultului Maicii Domnului are drept consecință, la aceeași grupare, crearea unei ierarhii feminine, având femei în calitate de preoți și arhierii – toate acestea pretinzându-se

a fi ortodoxe. O altă structură care promovează feminismul fundamentalist s-a format la Vladimirești (jud. Galați). Aici, din fericire, nu s-au depășit granițele orânduirii monahale, fapt care a permis revenirea la matca normalității a derapajelor din trecut, dezvoltate în jurul personalității guruiste a monahiei Veronica (Vasilica Gurău), care a pretins a avea revelații permanente și convorbiri cu Maica Domnului, pe baza deja celebrei „revelații deschise”.

D. Remedii pastoral-misionare față de prozelitismul sectar actual

1. Prima și cea mai eficientă soluție privind stoparea fenomenelor prozelitiste este gestionarea corectă a arealurilor pastoral-misionare încredințate slujitorilor bisericești. Corecta arondare parohială permite cunoașterea reciprocă a clericilor și păstoriiților lor și crearea unei relaționări pe baze de comunicare eficientă, vie și permanentă, realizând atmosfera veritabilei familii creștine. Într-un astfel de mediu, legat osmotic de comuniunea harului dumnezeiesc, tentativele prozelitiste sunt sortite eșecului. Cultivarea conștiinței de enoriaș rămâne un deziderat permanent al misiunii ecleziale, chiar dacă efectele globalizării permit astăzi, cu ușurință, migrarea credincioșilor dintr-o parohie în alta.

2. Catehezele săptămânale trebuie să abordeze și acele subiecte de mare interes pentru credincioși sau care stârnesc controverse, mai ales dacă pe raza parohiei sunt sedii ale altor culte sau se semnalează prezența sectarilor.

3. De un mare folos astăzi sunt și catehezele individuale, aplicate nu numai mirilor și nașilor de botez și de cununie, ci și cu alte prilejuri (sfestanie, înmormântare, maslu, parastas, spovedanie etc.), când se observă lipsa cunoștințelor elementare de credință și o mare vulnerabilitate în fața discursului sectar.

4. Preoții sunt datori să monitorizeze cu mare atenție cazurile creștinilor oscilanți de pe raza parohiilor: cei proveniți din familii mixte, cei ce lucrează într-un mediu în care prozelitismul sectar este prezent, cei care, pe lângă Biserica Ortodoxă, ajung să frecventeze ritualurile altor confesiuni sau primesc în casă pe cei ce se oferă să le țină „studii biblice gratuite”. Este știut faptul că părăsirea Ortodoxiei de către aceștia nu se face brusc. Există o perioadă de timp suficientă pentru ca preotul să afle de acest pericol și să intervină.

5. În cazul raidurilor prozelitiste prin teritoriul pastoral-misionar, se interzice cu desăvârșire molestarea acestora în vreun fel, verbal sau fizic, chiar dacă, așa cum corect remarcă Pr. prof. Ștefan Buchiu, „neoprotestanții sunt singurii creștini care agrează verbal pe credincioșii ortodocși”¹². Trebuie știut faptul că, în aceste caravane prozelitiste, sectarii sunt însoțiți de numeroși martori, inclusiv juriști, iar orice fel de împiedicare agresivă a demersurilor lor este imediat denunțată autorităților. Din nefericire, s-au semnalat și cazuri de preoți ortodocși cărora li s-au întocmit dosare de cercetări penale din această cauză. De aceea, singura măsură pastoral-misionară ce trebuie urmată în acest caz este de a merge pe urmele propagandiștilor sectari, pentru a-i întări pe ortodocși în dreapta credință și a culege literatura prozelitistă răspândită cu acest prilej. Desigur, preotul trebuie să-i avertizeze constant pe enoriași să nu primească vizita ereticilor și să nu citească operele lor. În trecut, au existat chiar autocolante ale mărturisirii Ortodoxiei și respingerii oricărui musafir eterodox, care se lipeau pe ușile creștinilor; măsura nu este rea deloc și ar merita să fie reluată. În ceea ce privește cărțile eretice, acestea nu trebuie nicidecum aruncate, ci predate, prin protoierii, pentru a fi subiect de dezbatere la cercurile preoțești sau pentru a ajunge la bibliotecile Facultăților de Teologie, spre studiu în vederea apărării dreptei credințe.

6. Nu trebuie încurajate discuțiile contradictorii pe teme de credință. Membrii *noilor mișcări religioase* sunt foarte îndoctrinați și au răspunsuri învățate pe de rost, în ceea ce privește diferențele de învățătură. Creștinul ortodox poate fi derutat printr-o adevărată avalanșă de versete biblice învățate pe de rost, rupte din context sau greșit traduse.

7. Preoții trebuie să conștientizeze faptul că statutul lor de persoane publice îi responsabilizează, orice deficit de imagine răsfângându-se și asupra instituției ecleziale în sine. Moralitatea ireproșabilă și o bună disciplină financiar-contabilă în administrarea parohiei sunt obligatorii într-o lume din ce în ce mai exigentă, în care sistemele de înregistrare audio-video sunt peste tot și pot compromite, în cel mai scurt timp, pe oricine.

8. O mare atenție trebuie acordată momentelor dificile din viața oamenilor: boală, pierderea locului de muncă, decesul cuiva drag

---

¹²Pr. conf. dr. Ștefan Buchiu, *op. cit.*, p. 74.

etc. Preotul trebuie să fie alături de aceștia, cu compasiune, și să le ofere sprijin după putință, mai ales în plan spiritual. Este știut faptul că sectanții profită de aceste momente pentru a interveni în viața oamenilor.

9. Activitatea social-filantropică din parohie trebuie să fie dinamică, pentru a contracara celebrele „ajutoare” plasate de sectanți, dovedite ca strategii investiționale.

10. Preotul trebuie să fie interconectat vieții comunitare, gestionând o bună relație cu autoritățile publice locale, pentru a preveni și combate cu ușurință tentativele sectare de edificare a unor lăcașuri de cult (case de adunare, săli ale „Regatului” etc.) fără respectarea prevederilor legale.

11. De asemenea, trebuie respinse toate caravanele prozelitiste în spații interzise: școli, spitale etc. Preoții trebuie să fie vigilenți și să dea tot concursul forurilor în drept, pentru demascarea diverselor strategii prozelitiste ilegale.

12. Profitându-se de naivitatea oamenilor sau de lipsa lor de pregătire teologică, sectanții cuprind în oferta lor tot mai multe rânduiele de slujbă copiate după cele ortodoxe. De pildă, la Biserica Universală întâlnim forme contrafăcute de sfeștanie, acatist, liturghie, maslu și chiar „focul sfânt de la Ierusalim” – o falsificare a *Sfintei Lumini* pascale ortodoxe. Preoții sunt datori să-i avertizeze pe oameni asupra acestor forme de impostură. De asemenea, creștinii trebuie să știe că numeroși adepți ai unor mișcări religioase se pretind a fi slujitori ortodocși, unii dintre aceștia având titulaturi de „preoți”, „monahi” și chiar „ierarhi”, purtând costume clericale sau folosindu-se de valorile spirituale specifice Ortodoxiei (icoane, moaște, mir). De aceea, credincioșii trebuie îndrumați să apeleze doar la preoții din parohiile și mănăstirile aflate sub ascultare de Patriarhia Română.